

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hortulus Biblico-Moralis Et Asceticus

Pappus von Tratzberg, Franz

Ulm, 1725

Fasciculus XIV. Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61252](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61252)

Templi rude saltem Schediasma delineare, in mensura & proportione multum hallucinebatur. Alter dein, qui differentem hætenus tacitus audierat, paucis arreptò carbone rem omnem scitissimè delineavit, hoc unicum locutus: *Ego faciam, quod ille dixit.* ò Christiane Lector! jam à tenera juventute vocatus es in artificem, exstruendi illius Templi, de quo meminit Apostolus 1. Corinth. 3. dicens: *Templum enim Dei sanctum est, Quod estis vos.* Sed malè vereor: ne primum imitans artificem, linguà valeas non manu, multa differens de spiritali hoc ædificio, pauca in eo, aut nihil operatus. Quare ne aliquandò à Templo Gloriæ excludaris, incipe hodie adhuc: illud *facere*, quod Christus Magister Magistrorum dixit, iussitque fieri.

FASCICULUS XIV.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 5. lib. Exodi, in quo describitur Pharaonis durities & Tyrannis in populo laboribus oppresso &c.

Considera:

QUàm duram & servituti Ægyptiacæ non disparem N.83. servitutem agant homines, qui in res terrenas effusi Mundo inserviunt, de illis siquidem exclamat S. August. lib. Confess. c. 15. *Vae! anima audaci, que speravit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram. Versa & reversa, & in terga & in latera & in ventrem, & dura sunt omnia.* Quæso: quid laboris impendunt pulchritudinis suæ aut augendæ aut conservandæ studiosæ mulieres? quantum sudant dignitatum terrenarum æstu accensi aulici? quàm acerbis cogitationibus diu noctuque fatigantur lucri avidissimi mercatores? de his & cæteris omnibus verissimè dixeris, quod dictum de Israëlitis, in servitute Ægyptiaca detentis v. 12. citati cap. *Dispersus est populus per totam terram Ægypti ad colligendas paleas.* Quid enim divitiæ, honores & voluptates Mundi hujus, nisi meræ paleæ, res videlicet le-

o

vissi-

villimi momenti? Bernardum si quæram: quid aurum & argentum? reponet; esse *terram rubram & albam*. Quid byssus & purpura? planè nil aliud, nisi piscium vermicumque excrementa. Quid sæculi honores? respondet S. Greg. Nazianz. *Mera somnia, sermones alati, & fumus, qui quò surgit altius, eo citius properat ad nihilum*. Quid carnis delicia? mera cadavera porcorum, vitulorum, avium hominumque stercora. B. Angela de Fulginio dicere consueverat: Temporalia bona, fortunas & honores esse panis micas, quæ cadant de mensa Domini; atque hinc meritò vocari canes illos homines, qui hisce creaturis inordinatò affectu inhient. Arias montanus: Omnia, quæ mundani homines magni æstimant, non tantùm paleis, sed quod minus est, ciphæra o. comparat, quæ à solido numero separata, prorsus nihil efficit, quò plus fuerit multiplicata seorsim accepta, eò inanius plura inania exprimit. Meritò igitur Paulus Romanis suis objicit Rom. 6. *Quem fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis?* q. d. ex tantis laboribus aliam non retulistis utilitatem præter intolerabilem quandam confusionem, quæ vitam superstitem odiosam reddit. *Confidunt in nihilo*, ait Isaias c. 59. *& loquuntur vanitates, conceperunt vanitatem & pepererunt iniquitatem, telas araneorum texuerunt, opera eorum opera inutilia*. Araneas vocat, quæ in circulum aguntur, & gyrantur, ab una se in alteram partem magnò conatu ac labore vertentes, totum corpus eviscerant; *& grandis quidem labor est, sed effectus nullus* teste Hieron. in Psal. 89. Simile hoc desumptum ab araneis, si tibi displicet, placebit saltem aliud, acceptum à venatoribus, quodque in medium profert S. Augustinus Serm. 48. de temp. asserens: quos æstus, quæ frigora, quæ pericula ab equis, à fossis, à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores? quem laborem eluriendi & sitiendi? quantas vilissimi & sordidissimi potùs angustias, ut bestiam capiant, & interdum nec ipsæ bestię carnes, propter quæ hæc tanta sustinent, sunt epulis necessariæ? Quamquam & si aper cervusque capiatur, & magis suavis sit venantis animò, quia captus est, quàm comedentis palato, quia coctus est. Quare ô Christiana anima vivat sancta in te superbia, quæ solum tuò dignum labore æstimes illud, ex quo perennem fructum sperare possis. Aures præbe acclamanti sponsæ cant. 3. *Egredimini filie Sion, descendò terrena, sectandò cœlestia*. Scinde cum Jacobo vestimenta, mundo hactenùs affixi appetitùs, ut eò sis aptior ad labores & prælia Domini. *Labora ut miles, sed non ut miles sæculi, qui per mil-*
le

le incommoda, vel sexcenta pericula nil consequitur aliud, quàm vanam gloriam, brevem honorem, aut perituras opes. In Mundo si vivis, saltem vive altior mundò, ut nunquam dicaris servus mundi. Dic: an unquam Deus tibi præceperit: ut Patriam, uxorem liberos amicosque deferas, & conscensâ navî furentibus procellis te committas? hoc præcipit mundus avaris mercatoribus. Dic: quandonam Deus imperaverit, ut spretò omnî vitæ periculò ruas in medios ignes & enses? hoc imperat mundus suis militibus. Dic: quandonam mandavit Deus, ut non tantùm totis diebùs, sed etiam integris quandoque noctibùs scribas, legas, speculeris? hoc mandat mundus officialibus suis. Si ergo laborem refugis, fuge mundum, si quietem appetis, quære Deum, in quo est requies æterna.

Doctrina 2.

Desumpta ex cap. 6. lib. Exodi, in quo describuntur querela Moysis, quòd illum non exaudiant filii Israël, & hinc eò minùs sit exaudiendus à Pharaone.

Considera: **Q**uòd Zelosi concionatores, libri spirituales & divinæ N.84. inspirationes, Christianos homines ad vitæ emendationem exhortantes, meritò conquæri possint cum Moysè dicendò v. 12. cit. capit. *Ecce! filii Israël non exaudiunt me.* Filii Israël, illi videlicet homines, qui gloriuntur filiorum tuorum nomine, & quos ex tot millibus selegisti, ut eos verâ fide imbutos, aptos redderes salutis æternæ: quos tot gratiis prævenisti tot favoribùs comitaris; hi furdi sunt ad mille sacra & salutaria monita. Malum est: quòd infideles, notitiâ Dei carentes, scelera sceleribus accumulunt; sed quòd Christiani divinò lumine illustrati, tot verbis & exemplis ad sectandas virtutes & fugienda vitia animati, à peccando non desistant, & sui finis penitus obliti more pecorum vivant, ingens malum, immò malorum omnium extremum est. Quare meritò talibus minatur Salvator Matth. 10. dicens: *Tolerabilius erit terra Sodomorum &c.* quia quòd plura accipiunt beneficia, eò gravior erit exactio, & quò magis extollitur dignitas, utique eò magis exaggeratur ingratitude iniquitas. *Levius est, Deum nescire, asserit Rupertus Abbas lib. 4. c. 13. quàm cognitum irritare. Tolerabilius est viam Dei ignorare, quàm post agnitam ire retrorsum.* Hinc Pagani illius calvaria, quam S. Macarius in deserto reperit, de statu
 O 2 ani-

animæ olîm inhabitantis quæsitâ, respondit: illam quidem profundè admodùm in Inferno locatam esse; cùm necessariâ ad salutem caruerit Dei veri notitiâ, verùm sub se alias, longè profundiori in loco positas habere animas, Judæorum videlicèt, quibus Dei notitiâ scripturâ subministraverit. Alias demùm profundissimè Tartaro immensas esse, animas nempè Christianorum perversæ vitæ hominum, qui præter notitiâ Dei & Evangelicæ Legis innumeris gratiis dotati, & sacris inspirationibus ad bonum incitati: hæc tamen omnia nihili duxerint, pejores ipsis Idololâtris & Judæis effecti. *Israël me non cognovit*, lamentabatur semel Deus ore propheticò; idem nunc sexcentiis lamentatur Christus, dum Christianorum vitam intuetur, tot peccatis conspurcatam, quot stellas cœlum numerat. Quid Israël, nisi homo videns Deum? & quid magis cæcò impetu ad ruinam, quàm plurimum Christianorum vita properat? cæci sunt, & Duces cæcorum. Nazarænos Christi Patriotas imitantur tales, quorum barbariem describit Evangelium Lucæ 4. *Ejecerunt eum, Christum, extra civitatem.* Si id præsumpsissent exteri, nullis unquam beneficiis ab eo affecti, mererentur fortè veniam; at factum hoc à Nazarænis, ut memini Patriotis Christi, tam frequentibus gratiis ab eo cumulatis, quæ pœna fatis expiabit? refert S. Vincent. Ferrer. Serm. 5. Dom. 16. post Trinit. Romæ exstitisse quendam juvenem, qui Missam audiens: dum consecratam Hostiam elevaret Sacerdos, genua tenuerit flectere, sed quantociùs irreverentiæ hujus rigidam dederit pœnam, alapâ impactâ sibi à Dæmone, dicente: *ô proditor Christiane! pro quo tantum fecit Christus: si centesimam partem eorum fecisset pro nobis, quæ fecit pro vobis, nocte & die servissemus ei genibus flexis.* Et hæc verba vix elocutus Dæmon, percussum vitâ penitus privavit. Meritò itaque malos Christianos ipsis Dæmonibus pejores esse dixeris, utpote qui credunt, & contremiscunt; illi verò etsi credant in Christum, non tamen contremiscunt, non verentur injuriæ esse Christo; sed veniet aliquando tempus, quando ad tribunal tremendi Judicis vocati, audient ab illo: *Statuam me contra faciem tuam. Ego sum Jesus, quem tu persequeris.* Act. 9. En habes tuis objectum oculis illum, cujus quidem nomen ferebas, sed innumeris defœdatum piaculis. *Ego sum via*, per quam tam facile tibi erat ire ad perenne gaudium. *Ego sum veritas*, quæ postquam ore propheticò locuta sum, compatiens ignorantia tuæ de cœlo descendi, ut ore proprio tibi loquerer. Obscura fidei Mysteria declaravi; ut in singulis ad

salu.

salutem necessariis te instructum, eò certius salvarem. *Ego sum vita.* Corpus meum in cibum tibi obtuli, ut eò dignè refectus viveres in æternum, & post tanta gratiarum effusa in te flumina conqueri cogor: *Ego sum Jesus, quem tu persequeris?* quid ad has querelas respondebit Christianus; nonne totò corpore tremens, ac stupens, horribili ejulatu suam execrabitur perfidiam?

Doctrina 3.

Desumpta ex cap. 7. lib. Exodi, in quo describitur Moysis assumptio in Deum Pharaonis: mutatio aquæ fluminis in sanguinem.

Considera 1. **Q**uomodo Moyses, qui paulò ante linguæ suæ balbutientis defectum fuerat contestatus, eâ dignitate efferatur à Deo, ut non tantum *Judex*, sed *Deus* Pharaonis constituitur. Verba S. Scripturæ sunt, v. 1. h. cap. *Ecce! constitui te Deum Pharaonis, & Aaron frater tuus erit Propheta tuus.* Ita sanè dignitate & honore neminem digniorem habet Deus, quàm qui se illò indignum reputaverit. *bona humilitas, ait S. Ambros. in Psal. 118. Serm. 14. quæ nihil appetendò, quod contemnit, adipiscitur,* dum Gedeon ab Angelo proclamatur Dux universi populi, respondet *Judicium 6. In quo liberabo Israël? ecce familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo patris mei.* Joannes Baptista declaratur maximus inter natos mulierum *Joan. 1. qui tamen indignum se profitetur, ut Christo solvat corrigiam calceamentorum.* Petrus à Christo in Petram, & totius Ecclesiæ militantis caput eligitur, qui tamen *Lucæ 5. clamat: Exi à me Domine, quia peccator ego sum.* Videbantur quidem Magi Ægyptiaci non solum primos inter homines, sed inter ipsos Deos ponendi, dum occultâ Dæmonis virtute virgas suas in serpentes convertere sunt visi: sed cum id prodigii non absque grandi superbia & elatione animi factum sit ab illis; hinc unica virga humillimi Moysis omnes eorum virgas devoravit *hujus cap. v. 13.* Sic Deo nihil frequentius est: quàm superbis resistere, humilibus autem dare gratiam & gloriam. Noverat hoc Philippus II. Hispaniæ Rex, & hinc in emblemate sibi pilam depingi voluit quæ jactata in altum, in humum delapsa resiliebat cum hac inscriptione: *Percussa, & suppressa elevor.* Deipara Virgo Brigittam Christo filio suo commendatura, ut eam cœlestibus repleret donis, audiit

audiit ab illo: qui quærit sublimia, necesse est, ut prius agat fortia, & exerceat humilia. Tria igitur ei sunt necessaria, inter quæ primum humilitas, per quam sublimitas obtinetur &c. purpura ascendit ad regalem ornatum; at constat illam ex profundissimo pelago prius extrahendam esse. Propheta Regius describens Portenta divinæ manus exclamat Psal. 134. *Educens nubes ab extremo terra.* Quid? tam speciosus ille cœlorum ornatu, tot variis coloribus tinctus, ex infimis & abjectissimis terræ angulis latebrisque prodeat? cur non ex media saltem aëris regione? S. August. cum S. Hilario respondent quærenti: per illas nubes intelligi Apostolos, Prophetas, Prædicatoresque: Origines verò omnes Electos Dei, qui ab infima & vili, hoc est à profunda humilitate, ob quam se vilissimos æstimant, velut nubes sublevantur ad cœlestem Paradisum. Verba præfati Origenis sunt in Jerem. *Video: quomodo ab extremis terra educat Deus has corporeas nubes propterea si velimus nubes fieri, ad quas perveniat veritas Dei, novissimi omnium fiamus: nam inquit psalmus: Veritas tua usque ad nubes.* Non potuisset Christus dicere se *Alpha*, nisi dixisset se pariter *Omega*. Non potuisset vocare se *Principium*, nisi vocasset se pariter *Finem*. Non potuisset *Assessor* fieri paternæ dexteræ, nisi descendisset ad inferos. Non potuisset assequi *Nomen*, quod est super omne nomen, nisi prius tulisset nomen vermis. Quare ô Christiana anima! exaltari si cupis, obsecunda monitis Prophetæ Psal. 95, cantantis: *Tollite hostias, & introite in atria ejus.* & quænam hæ hostiæ, quæ ad Paradisum usque sublevant? reponit S. August. in hunc locum scribens: *Cor humile. Et ideo si velis adeo sublevari: cum humili corde intra in domum Dei, & cum hostia intrasti; si autem superbus es, inanis intras.*

N. 86. *Considera 2.* Quam severè Talionis pœnam vindex scelerum Deus exigat: dum per Virgam Moysis extentam super flumen, in quod projecti antea fuerant parvuli suffocandi, omnes aquæ miraculosâ metamorphosî in sanguinem transiêre: quò factò coacti sunt Ægyptii locò aquæ bibere sanguinem. Sic Goliath eodẽ ense, quem in caput Davidis strinxerat, proprium perdidit caput. Sic Aman ex eodẽ patibulo, quod Mardocheo erexerat, pendere visus est. Sic eodẽ igne, quem tribus pueris carnifices Babylonici succenderant, consumpti sunt. Purpuratus ille Euclio, licet totus flammis immerfus sederet, linguæ tamen solius pœnam conquerebatur. Causam hujus detegit S. Chrysologus Serm. 12, dicens: *Si te gehenna flamma comple-*
ctitur,

Aitur, quare solius lingua astibus desideras subveniri? quid fitis extremi digiti guttam, quam si vel solam dedisses pauperi, non fitires? annò supra millesimum octogesimo quartò Henricus III. Imperator Romæ commorans, in Aventinum montem se recepit, Deoque Sacrisque vacare cupiens impensius, B. V. Mariæ ædes sæpius frequentaverat; cum ecce! nescio quò malò instigatus genio, homuncio quidam infima de plebe ei mortem moliri, ingensque saxum in transeuntis caput provolvere cogitabat; sed illico pœnam talionis sensurus, necem quam Imperatori paraverat, ipse subit: movens enim saxum, cujus oneri regendo par non erat, præceps cum ipsa mole devolvitur, & perit, illud Siracidis dictum suò testatus exemplò verissimum esse: *Qui volvit lapidem, revertetur ad eum.* Proverb. 26. Ita Deus æquissimum agit Judicem non Tyrannum, dum isthoc pœnarum genere utitur ad vindicanda scelera: quid enim justius: quàm illis ipsi confodi jaculis, quibus proximum inimica manus confoderat? quid justius, quàm eò confundi ferrò, quod quis in alterius caput strinxerat? quid justius: quàm illum spoliari divitiis, qui rapuit alienas? Justissimam hanc velut exactissimam jam pridem decantavit Vates regius Psal. 7. *Convertetur dolor ejus in caput ejus, & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.* Vide ergè Christiane Lector: ne illud ipsum malum, quod stimulantem irâ vel invidiâ proximo inferre paras, in tuum redundet caput, & non sit instar illius gladii, de quo citatus asserit Propheta: *Gladius eorum intret in corda ipsorum.* Psal. 36.

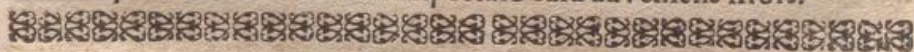
Doctrina 4.

Desumpta ex cap. 8. lib. Exodi, in quo describitur Plaga ranarum, muscarum, & irriti conatus Magorum &c.

Considera: **P**Lurimos peccatores imitari Pharaonem, qui avidè quidem cupiunt à *Rana* malæ conscientiæ liberari, sed hoc grande negotium procrastinant, dum pœnitentiam differunt de die in diem, de Festo in Festum. Per fervidas Moysis preces liberandus à *Ranis* Pharao, non jam præsentem, quò actu cruciabatur, diem, sed futurum petiit: quis hanc non damnet amentiam? posse illâ adhuc horâ, quâ tormentum hoc gravissimum patiebatur, liberari, & velle expectare crastinum? *Quid in crastinum differs, contra peccatorem Pharaonis*

raonis æmulum invenitur S. Ambros. Epist. 82. *Potes & hodie lucrari diem. Cavendum est, ne & illum non teneas, & crastinum amittas.* Ingens detrimentum est, unam perdidisse horam, quando ille potest esse totius vitæ pretium. Non quærit Deus dilationem in voce corvina, sed confessionem in gemitu columbæ, quæ vix emissa statim rediit ad arcam. *Qui veniam pœnitenti promisit,* ait S. Greg. M. Homil. 12. in Matth. 23. c. *Peccanti diem crastinum non promisit.* Eodem adhuc die, quò peccaverant protoparentes nostri, priusquam Sol occubuisse, ingressus est Dominus Paradisum, ut eos patrati sceleris arguens, ad celerem pœnitentiam, illâ etiamnum die inchoandam, instigaret: noverat enim, quantum periculi habeat pœnitentia post lapsum dilata. *Filia mea modò defuncta est,* clamat pro obtinenda ejus vita sollicitus parens Matth. 9. Non expectans alterum diem, quantocius illam restitui rogat. Fax citò flammam resumit, si illi extinctæ quidem, sed calidum adhuc fumum spiranti ignem admoveas. Echinus, quò citius parit, eò minùs patitur ab aculeis: at si partum distulerit, non sine vitæ periculo patit. Otto Imperator hujus nominis III. teste Baroniò ad annum 1001. Crescentiò Rom. consule contra datam fidem occisò, S. Romualdo spondit: Monachum se induturum abdicatò Regnò. De promissis his Christianæ pœnitentiæ signis, à Sancto admonitus, ut ea in opus redigeret, reposuit: unicam superesse Romanæ Urbis expugnationem, quâ functus obsequeretur. Ivit; & hem! pœnitentiæ promissæ locò Crescentii viduam sibi copulat, pellice potius, quam vera uxore abusus. Hæc verò ut Imperatorem à se recedere advertit; chirothecas venenò illitas in signum amoris obtulit, & median-tibùs hîs ei necem intulit. Proh dolor! quot peccatores habet Otto iste socios, qui parî perfidiâ pœnitentiam spondent. Hi auditâ concione, lectâ terribilî historiâ, ortâ gravî tempestate, conscientîâ allatrante promittunt; proximâ se occasione peccata confessario cum dolore deposituros, hoc vel illud negotium prægnans restare adhuc, interim peragendum, quò peractò futurum nihil, quod eos remoretur. ô perfidi mortales! negotium finitum est, celebratum est festum, confitendi opportuna occasio adfuit; vos verò peccata adhuc in pectore circumfertis. Sigismundus II. Rex Polonia ob perpetuam cunctationem in maximis negotiis *Rex crastinus* vocabatur; idem epithon vobis congruit inertissimi mortales, quibus tamen tam salutaribus monitis quotidie fores pulsat Apostolus inquitens: *Nunc tempus accepta-*

acceptabile &c. & S. Greg. Homil. 12. in Evangel. *Hunc diem de quo loquimur ad inducias conversionis accipimus, ne tunc quæramus ad bene agendum vivere, cum jam compellimur de corpore exire.* Quid: si hodiè amicus mortis vicinus vos accerferet, scripturus vos ex asse hæredes: nunquid juberetis, in crastinum, aut ultra differri hoc negotium; dum interim grave subesset periculum mortis? nunquid ad pingue Beneficium, aut divites nuptias, ad officium honorificum vocati reponeretis: jam futuras aliò tempore occasiones, talia obtinendi? nunquid audientes, visitaturum vos magnum Principem hodie, aut domus vestras desereretis, aut alium commodiorem diem pro hac visitatione ei præscriberetis? hæc omnia & singula, quin imò alia plura longè minoris æstimationis negotia crastinum non patiuntur, & crastinum patiatur illud negotium, ex quo pendet æterna animæ salus? sed demus: Vos certos esse de crastino, imò de aliquot adhuc annis supervivendis, nunquid etiam certi eritis, de ritè peragenda pœnitentia? qui semel incidit in Judæos creditores, proximus est stipi: quia quò diutius non solverit, eò solvet difficilius; siquidem usuras usurarum quoque solvere, & tandem bonis suis cedere cogetur. Ita quò quis diutius peccatis immerfus hæret, debitum accumulatur, eò indigniorem se reddens Dei veniã. Dæmon velut arancã captam muscam multotiès gyrandò filis suis implicat, & augetur malus peccandi habitus instar clavi, qui quò plures ictus acceperit, eò profundius infigitur parieti. Absit ergo ô Christiane Lector! ut crastinum pœnitentiæ tuæ præfigas diem, continget enim haud dubiè procrastinantibus, quod contigit Pharaoni, qui pœna ranarum ad pœnitentiam nondum permotus, muscã gravissimã obrutus est, quæ totam Regionem ejus consumpsit, musca hæc erit inexpectatò casu adveniens mors.

FASCICULUS XV.

Doctrinarum Moralium & Asceticarum.

Doctrina I.

Desumpta ex cap. 9. lib. Exodi, in quo describitur Plaga ulcerum, & grandinis.

Considera:

Alteram pœnam Talionis Pharaoni immissam: is siquidem, qui jusserat filios Israël sudare in coquendis late-

N. 88.

P

late-